

Jaké možnosti v oblasti ukládání elektřiny přinese Lex OZE III?

Lex OZE III je připravovanou novelou energetického zákona [1], která má za cíl začlenit do českého právního řádu zejména tři nové instituty, a to ukládání elektřiny, poskytování služeb flexibility a agregaci. Novela je k 25. březnu 2025 již schválena poslaneckou sněmovnou a podepsána prezidentem republiky a v následujících dnech by měla být vyhlášena ve Sbírce zákonů. Přestože změn plynoucích z novely je nespočet, bude tento článek věnován pouze ukládání elektřiny.

T → Mgr. Tereza Dvořáková, Autorka působí v advokátní kanceláři KF Legal, s. r. o.
F → Shutterstock

Stejně jako Lex OZE II, přináší Lex OZE III změnu energetického zákona ve výtčtu nových účastníků trhu v elektroenergetice. Minulý rok se začlenilo elektroenergetické datové centrum a společenství, tento rok se dočkáme provozovatelů zařízení pro ukládání elektřiny a agregátorů. Pojmenování „provozovatelů zařízení pro ukládání elektřiny“ je sice chvályhodné české, bohužel však neprakticky dlouhé. Pojem zařízení pro ukládání elektřiny v právním pojmosloví každopádně nahrazuje dosud používané označení akumulární zařízení či baterie.

Provozovatelé zařízení pro ukládání elektřiny se s účinností Lex OZE III stávají novým hráčem na trhu

s elektřinou. Právní úprava poprvé uznává ukládání elektřiny jako předmět podnikání, stanovuje jeho rámec a práva a povinnosti těch, kteří tuto činnost hodlají vykonávat. Zásadním posunem s Lex OZE III je také možnost připojit zařízení pro ukládání elektřiny i samostatně přímo k distribuční nebo přenosové soustavě.

Dosud bylo možné akumulární zařízení pouze tzv. „vnořit“ do výroby elektřiny nebo do odběrného místa. Pokud jsme připojovali akumulární zařízení vnořené do výroby, byli jsme omezeni rezervovaným výkonem v místě připojení této výroby podle smlouvy o připojení s provozovatelem distribuční či přenosové soustavy. Podle § 3 odst. 3 vyhlášky o připojení [2] může

rezervovaný výkon odpovídat nejvýše 1,2násobku instalovaného výkonu výroby. Tuto hranici nelze připojením baterie navýšit. Připojením baterie skrze odběrné místo zase v pozici zákazníka neexistuje oprávnění dodávat elektřinu do soustavy. Lex OZE III tyto překážky konečně napravuje.

JAK LEX OZE III DEFINUJE UKLÁDÁNÍ ELEKTŘINY A ZAŘÍZENÍ PRO UKLÁDÁNÍ ELEKTŘINY

Ukládání energie je definováno jako odložení konečného užití elektřiny na pozdější okamžik, než byla elektřina vyrobena, nebo přeměna elektřiny na takovou formu energie, kterou lze ukládat, uložení takové energie a následná zpětná přeměna takové energie na elektřinu nebo použití jako jiný nosič energie [3]. Například ohřátí vody v boileru a následné použití teplé vody není ukládáním energie, jelikož již ohřátím vody elektřinu spotřebujeme a následně využíváme již teplou vodu. Nejedná se tedy o odložení užití na později, spotřeba elektřiny proběhla již na začátku.

Zařízení pro ukládání elektřiny mohou podle své definice ukládat energii pouze v jednom předávacím místě nebo více předávacích místech jednoho odběrného místa, výroby

elektriny nebo zařízení pro ukládání energie. K uložení nebo přeměně elektriny musí dojít ve stejném místě připojeném k soustavě, ve kterém byla elektrina vyrobena nebo odebrána ze soustavy, a to bez ohledu na to, kolika předávacími místy je místo, ve kterém je elektrina uložena, připojeno k soustavě. Jedním dechem pak definice dodává, že přečerpávací vodní elektrárna není zařízením pro ukládání elektriny. Nadále proto budou považovány pouze za výroby elektriny.

Lex OZE III částečně ošetřuje diskutovanou otázku dvojího zpoplatnění ukládání elektriny. Dvojí zpoplatnění je považováno za diskriminaci akumulacních zařízení, jelikož při ukládání jde de facto pouze o odloženou dodávku elektriny bez jejího využití. Za elektrinu odebranou ze soustavy a uloženou v zařízení pro ukládání a také za elektrinu dodanou zpět do soustavy se podle Lex OZE III nebude hradit platba na podporu elektriny z POZE. Ta bude hrazena až subjektem, který elektrinu skutečně spotřebuje. Platby vztahující se k nákladům na provoz soustavy (kapacitní platby, poplatky za ztráty) by se však podle důvodové zprávy měly hradit při každém „pohybu“ elektriny v soustavě. Jiné úlevy z placení ceny služby přenosové nebo distribuční soustavy novelou Lex OZE III upraveny nejsou.

UKLÁDÁNÍ ELEKTŘINY JAKO PODNIKÁNÍ NA ZÁKLADĚ LICENCE

Energetický zákon je postaven na tom, že rozděluje subjekty na jednotlivé účastníky trhu, kterým přiznává příslušná práva a povinnosti (výrobci, obchodníci, zákazníci, provozovatelé soustav, operátor trhu a další). Kromě zákazníků pak všichni účastníci trhu mohou svou podnikatelskou činnost vykonávat pouze na základě licence udělené Energetickým regulačním úřadem („ERÚ“). Lex OZE III proto zavádí nový druh licence na ukládání elektriny, která se bude udělovat na dvacet pět let. Držitel licence na ukládání elektriny se stane provozovatelem zařízení pro ukládání elektriny. Provozovatel zařízení pro ukládání elektriny má právo samostatně připojit a provozovat zařízení pro ukládání elektriny.

License na ukládání elektriny bude vyžadována pro všechny, kdo budou chtít tuto činnost vykonávat podnikatelsky. Dále se bude vyžadovat licence podle Lex OZE III pro ty, kteří chtějí provozovat zařízení pro ukládání elektriny

o instalovaném výkonu větším než 100 kW, které bude propojené s distribuční nebo přenosovou soustavou.

Možnost provozovat akumulaci na základě licence bude účinná, a tedy využitelná od sedmého kalendářního měsíce po vyhlášení Lex OZE III. Od tohoto okamžiku může být účinné rozhodnutí o udělení licence na ukládání elektriny. Požádat ERÚ o udělení licence však bude možné již dříve.

Pokud někdo provozuje akumulacní zařízení již dnes, před nabytím účinnosti Lex OZE III, ale na jeho zařízení bude nově vyžadována licence, bude povinen o udělení licence požádat. Pokud tak neučiní, oprávnění k provozu zařízení zanikne šest měsíců od účinnosti Lex OZE III.

Zadatel o jakoukoliv licenci k podnikání v energetice musí ERÚ prokázat, že má všeobecné předpoklady, finanční a technické předpoklady a odbornou způsobilost k zajištění výkonu licencované činnosti. Pro licenci na ukládání elektriny budou platit podobné požadavky na prokázání předpokladů jako u výroby elektriny, včetně některých úlev. Zařízení o instalovaném výkonu do 100 kW nevyžaduje prokázání odborné způsobilosti vůbec a do 1 MW postačuje i vyučení a tři roky praxe v oboru nebo osvědčení o rekvalifikaci k provozování malých energetických zdrojů. Dále se odpouští povinnost prokazovat finanční předpoklady pro zařízení s instalovaným výkonem nižším než 200 kW. Pokud tedy budoucí provozovatel zařízení pro ukládání elektriny uvažuje o nižším výkonu baterie, může být proces udělení licence poměrně jednoduchý. Je však třeba počítat s tím, že ERÚ bude potřebovat určitý čas ke zpracování a kontrole žádosti.

S provozováním baterií z pozice provozovatele zařízení pro ukládání

elektriny s licenci se pojí nejvíce povinností. Zároveň však držitel licence není omezen v tom, jak velké a výkonné zařízení může provozovat – alespoň ze strany zákonných podmínek. Instalovaný výkon bude záviset zejména na tom, jak velký výkon bude moci provozovatel soustavy, ke které se má zařízení připojit, v konkrétním místě připojení rezervovat.

Provozovatel zařízení pro ukládání elektriny může dodávat elektrinu, kterou předtím uloží ve svém zařízení, zpět do soustavy, avšak pouze obchodníkovi s elektrinou. Není tedy možné dodávat elektrinu z baterie přímo zákazníkům do jejich odběrných či předávacích míst. Kromě dodávek obchodníkovi by provozovatel akumulace mohl uloženou elektrinu dodávat na organizované trhy s elektrinou nebo do jiných států prostřednictvím soustavy. Elektrinu, kterou bude ukládat ve svém zařízení, pak samozřejmě může nakupovat od ostatních účastníků trhu. Pokud by měl provozovatel zájem si elektrinu pro její ukládání sám vyrábět, musel by splnit další požadavky pro výrobu elektriny vyžadované energetickým zákonem (zpravidla mít udělenou licenci na výrobu elektriny nebo nepřesáhnout limit instalovaného výkonu bez licence).

Velký potenciál se očekává v oprávnění provozovatelů zařízení pro ukládání elektriny poskytovat podpůrné služby a služby flexibility. Konkrétní výhody budou záležet zejména na novele vyhlášky o Pravidlech trhu s elektrinou a na nové tarifní struktuře, které by měly upravit některé platby související s poskytováním podpůrných služeb bateriemi.

Sdílení elektriny uložené v akumulacním zařízení bude možné jak prostřednictvím distribuční nebo přenosové soustavy (zákazníkům nebo do

jiného předávacího místa provozovatele akumulace), tak bez využití soustavy do předávacích míst připojených prostřednictvím jedné společné hlavní domovní pojistkové skříně nebo hlavní domovní kabelové skříně. Tato oprávnění jsou obdobná jako oprávnění ostatních účastníků trhu ke sdílení podle Lex OZE II.

UKLÁDÁNÍ ELEKTRINY Z POZICE VÝROBCE ELEKTRINY

Výjimku z nutnosti získání licence na ukládání elektřiny má výrobce elektřiny, tj. držitel licence na výrobu elektřiny. Výrobci budou oprávněni ukládat elektřinu, pokud zařízení pro ukládání elektřiny bude připojeno prostřednictvím jejich výroby. Tato varianta tedy navazuje na aktuálně platnou úpravu vyplývající z vyhlášky o připojení. I podle Lex OZE III je však výkon baterie vnořené do výroby omezen. Všechna zařízení pro ukládání elektřiny, která jsou skrze výrobu připojena, nesmí mít v součtu větší instalovaný výkon než 1,2násobek instalovaného výkonu výroby. Tento limit je však stále vyšší než ten, který byl nastaven doposud ve vyhlášce o připojení. Není totiž třeba, aby se do 1,2násobku instalovaného výkonu výroby vešla jak sama výroba, tak baterie připojená skrze výrobu, ale jedná se o rozsah výkonu plně využitelný baterií. Například přípustný instalovaný výkon baterie připojené skrze výrobu s instalovaným výkonem 100 kW, by tak dle Lex OZE III měl být 120 kW. Pokud by chtěl výrobce baterii větší, bude muset získat novou licenci na ukládání. Možnost provozovat baterii vnořenou do výroby výrobce by měla nastat prvním dnem sedmého kalendářního měsíce po vyhlášení Lex OZE III.

Na výrobce, který provozuje akumulční zařízení z pozice výrobce (bez licence na ukládání), se vztahují obdobná práva a povinnosti jako na provozovatele zařízení pro ukládání elektřiny. To by prakticky mělo znamenat, že může elektřinu uloženou ve své baterii také dodávat obchodníkovi nebo na organizované trhy, sdílet ji a poskytovat prostřednictvím baterie podpůrné služby nebo služby flexibility.

UKLÁDÁNÍ ELEKTRINY Z POZICE ZÁKAZNÍKA

Pokud je jisté, že připojení zařízení pro ukládání elektřiny nebude sloužit k podnikání a jeho jediným účelem je využití pro vlastní potřebu, umožňuje

Lex OZE III připojit baterii i samotnému zákazníkovi. Zákazník není povinen získávat jakékoliv povolení nebo licenci, pokud nenaplní některé z kritérií, které licenci vyžadují vždy (např. instalovaný výkon do 100 kW).

Tento způsob provozování baterie je ideální pro rodinné domy a jiné spotřebitele, kteří mají zájem pouze o akumulaci s menším výkonem. Ze své pozice zákazníka odebírajícího elektřinu pro vlastní potřebu mohou do svého odběrného místa připojit jedno zařízení pro ukládání elektřiny. Možnost provozovat baterii z pozice zákazníka by měla nastat prvním dnem sedmého kalendářního měsíce po vyhlášení Lex OZE III.

Přestože provoz baterie z pozice zákazníka je nejméně regulován, dopadají i na něj alespoň základní požadavky, zejména požadavky na bezpečnost a spolehlivost stanovené právními předpisy a technickými normami, či požadavek, že instalaci a provoz baterie musí provádět odborná osoba. Zákazník může akumulční zařízení využít k ukládání elektřiny, kterou následně sám spotřebuje, bude ji sdílet nebo ji bude dodávat obchodníkovi s elektřinou i na organizované trhy s elektřinou.

Stejně jako zákazník pak může ukládat elektřinu i společenství, a to v jím provozovaném zařízení pro ukládání elektřiny.

NĚKTERÉ POVINNOSTI SPOJENÉ S VYUŽÍVÁNÍM AKUMULAČNÍCH ZAŘÍZENÍ

Osoby, které budou chtít aktivněji využívat své zařízení pro ukládání elektřiny a základní výhody s tím spojené, se pravděpodobně neobejdou bez instalace podružného měřicího zařízení. Termín podružné měření byl již užíván, teď je nově definován přímo v energetickém zákoně.

Instalovat a provozovat podružné měřicí zařízení budou muset všechny osoby, které provozují zařízení pro ukládání elektřiny a které zaregistrují své předávací místo pro zohlednění ukládání elektřiny, nebo subjekty, které chtějí poskytovat flexibilitu a bude jim přiřazen výchozí diagram (provozovatelé zařízení pro ukládání elektřiny nebo výroby). Zohledněním ukládání elektřiny se rozumí úprava naměřené elektřiny odebrané ze soustavy s ohledem na to, že její část nebyla spotřebována, ale uložena v baterii. Je v zájmu každého vlastníka akumulace, aby byl pro zohlednění ukládání zaregistrován, jelikož jen tak může využívat

plně ekonomické výhody. Zejména nebude muset za uložení elektřiny hradit platby spojené až s konečným použitím. O toto zohlednění si osoba provozující zařízení pro ukládání elektřiny musí požádat u datového centra, které ho zaregistruje.

Základní měření elektřiny v distribuční soustavě zajišťuje distributor, který současně vlastní a provozuje měřicí zařízení nainstalované v odběrných místech zákazníků. Podružné měřicí zařízení však bude umístěno za elektroměrem distributora a bude měřit jak uložení elektřiny v baterii, tak její následné uvolnění pro další použití. Provozovatelem tohoto měřicího zařízení bude konkrétní zákazník, výrobce nebo provozovatel zařízení pro ukládání elektřiny, s čímž se může pojit také jejich povinnost zajišťovat ověřování měřicího zařízení podle zákona o metrologii.

Údaje z podružného měření o dodávkách a odběrech akumulčního zařízení musí pak jeho provozovatel, tj. konkrétní zákazník, výrobce nebo provozovatel akumulace dále předávat přímo datovému centru. Datové centrum všechny údaje z měření zpracuje a zohlední v nich objemy ukládané elektřiny tak, že bude moci následně provozovateli podružného měření předat zpět již údaje o dodávkách a odběrech se zohledněním jeho uložené elektřiny.

ZÁVĚR

Lex OZE III přináší důležitou změnu v oblasti ukládání elektřiny v českém energetickém právu. Novela otevírá nové možnosti pro efektivní využívání akumulčních zařízení na trhu. Připojení zařízení pro ukládání elektřiny bude podléhat specifickým podmínkám a požadavkům, které se mohou lišit podle velikosti a zamýšleného využití zařízení. Budeme doufat, že dopad této legislativní změny se projeví nejen v efektivnějším využívání energie, ale například i ve snížení nákladů na podpůrné služby. Celkově lze tedy říci, že právní úprava ukládání elektřiny je krokem správným směrem k modernizaci české elektroenergetiky. ■

Literatura

[1] Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů („energetický zákon“).

[2] Vyhláška č. 16/2016 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě („vyhláška o připojení“).

[3] § 2 odst. 2 písm. a) bod 27 energetického zákona ve znění Lex OZE III